

ראה

הנקרא אולם, ושלשתן נקראין היכל ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנה כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא מקדש. וואס פון פשטות לשונו איז מובן, אז די „דברים“ וואס זיי נען „עיקר בבנין הבית“ זיינען כעין ובדומה צו דעם וואס עס איז געווען אין משכן.

[ועד' זאגט ער ווייטער אין הל' בית הבחירה' לגבי די „שלש מחנות“ וואס זיינען געווען במדבר, אז אזוי איז אויך „כנגדן לדורות“].

דעריבער וואלט מען געקענט מיינען, אז כשם ווי דער גאנצער משכן איז (בפשטות) געווען אויף איין גלייכן שטח, ניט איין טייל העכער פאר דעם צווייטן, איז באופן כזה אויך געווען דער מקדש,

דעריבער פאנגט אן דער רמב"ם מיט: „המקדש כולו לא הי' במישור (ווי דער משכן), אלא במעלה ההר“.

א. אין הלכות בית הבחירה' זאגט דער רמב"ם „המקדש כולו לא הי' במישור אלא במעלה ההר (און ווייטער איז ער ממשיך ומבאר די פרטי החילוקים והעליות כו') — כשאדם נכנס משער מזרחי של הר הבית מהלך עד סוף החיל בשוה. ועולה מן החיל לעזרת הנשים בשתים עשרה מעלות כו' ומהלך כל עזרת הנשים בשוה ועולה ממנה לעזרת ישראל שהוא תחלת העזרה בחמש עשרה מעלות כו' ומהלך כל עזרת ישראל בשוה ועולה ממנו לעזרת הכהנים במעלה גבוהה אמה כו' ומהלך כל עזרת הכהנים והמזבח כו' ועולה משם לאולם בשתים עשרה מעלות כו' והאולם וההיכל כולו בשוה“.

דאס וואס דער רמב"ם פאנגט אן (ומוסיף) די שלילה — „המקדש כולו לא הי' במישור (אלא במעלה ההר)“, און זאגט ניט נאר דעם חיוב „המקדש כולו הי' במעלה ההר“ — יש לומר:

וויבאלד אן לדעת הרמב"ם, איז דער קיום מצות עשה „ועשו לי מקדש“ ביים בויען דעם בית המקדש — בהמשך צום „משכן שעשה משה רבינו (כמדבר)“, ווי ער זאגט אין אַנפאַנג הל' בית הבחירה: „און ווי ער טייטשט אויך אַפּ דאָרט ביי די „דברים“ שבבנין הבית“:

„ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית, עושין בו קדש וקדש הקדשים ויהי לפני הקדש מקום אחד והוא

(5) ראה לקו"ש חט"ז ע' 306. וש"נ. וראה גם קריית ספר להמביט על הרמב"ם שם פ"ד.
(6) פ"ז ה"א.

(7) לכאורה י"ל שזהו דיוק לשון הרמב"ם כאן המקדש כולו, כי מאחר שכבר כתב (פ"א ה"ה) שרק ההיכל (קדש הקדש ואולם) והעזרה (היינו עזרת ישראל, וכלשון כאן ה"ב: עזרת ישראל שהוא תחלת העזרה) נקרא מקדש (שהם בדוגמת המשכן). וכאן הרי מפרש „ועולה מן החיל לעזרת הנשים כו' (ש)החיל ועזרת נשים מעלה יתירה בבית עולמים — רמב"ם שם פ"ז ה"א) — לכן הוצרך להקדים המקדש כולו, היינו „מקדש“ במובנו הכללי.
אבל יש לדחוק שגם במקדש כולו' כוונתו לחלקי

(*) דאה יבמות ו' ב (הובא ברמב"ם כאן פ"ז ה"א. ע"ש): איוו היא מורא מקדש לא יכנס אדם בהר

(1) פ"ז ה"א"ד.

(2) תרומה כה, ח.

(3) רפ"א. וראה בארכה לקו"ש חט"ז ע' 302 ואילך. וש"נ. חכ"א ע' 149. ובהנמקן בהערות שם.

(4) הל' בית הבחירה פ"א ה"ה.

ביידע פרטים פון שלילה און חיוב: דער „מקדש כולו“ (א) דארף זיין ניט במישור — „לא ה' במישור“, און „אלא“ (ב) ער דארף זיין „במעלה ההר“.

ויתירה מזו יש לומר: פון דעם וואס דער רמב"ם איז מדייק צו זאגן בלשון „לא . . . אלא“ — און ניט „המקדש כולו ה' במעלה ההר ולא במישור“ — איז משמע¹² אז דאס איז ניט אן ענין נאר לכתחילה, נאר א תנאי לעיכובא¹³.

מען דארף אבער פארשטיין: וויבאלד אז דער בנין המקדש איז א המשך פון מצות „ועשו לי מקדש“, וואס קיומה האט זיך אנגעפאנגען מיטן משכן; און די דברים שהן עיקר בבנין הבית זיינען בדוגמא צו די דברים שבמשכן כגל — וואס איז די הסברה וואס אין דעם ענין דארף דער מקדש זיין אנדערש פון דעם משכן¹⁴?

און אעפ"ם אז דער ביהמ"ק איז געווען אין א סך פרטים אנדערש פון דעם משכן, אנהויבנדיק פון מדת המקדש וכי"כ פרטים בגוף הבנין — איז: (א) אויך בהם דארפן האבן א טעם, (ב) בכמה מהם — איז דער טעם פשוט, כמו — דער מקדש איז געווען (אויך) מאבנים וכי"כ,

(12) להעיר מתוד"ה מתני' דלא (מנחות פג, ב).
(13) וייל שיתלו בהגיל (הערה 7) בפ"י „המקדש כולו“, ואם „הכל בכתב גר" קאי (גם) על כל (הפרטים) הר הבית (ראה הערה הבאה), ואם כל הפרטים שב„הכל בכתב גר“ הן למצוה או גם לעיכובא. ואכ"מ.

וראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 453.

(14) כי אף ש„הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל“ (דה"א כה, ט), ד.כ.ל מלאכת התבנית (ש) הודיעו הקב"ה כר"י (פרשי סוכה נא, סע"ב). וראה גם ירושלמי מגילה פ"א ה"א: ויתירה מזו: בסוכה שם מוכח, דנאמר זה לא רק על העזרה ומבנים (וראה פרשי שם. וראה פרשי דה"א שם) — מ"מ אין לומר בסתם ענין שהוא גזו"כ ואין ע"ז שום הסברה. וראה קרית ספר שם ספ"ד.

ב. דער רמב"ם איז דאך א ספר פון „הלכות הלכות“, איז מובן, אז דאס וואס דער רמב"ם איז מתאר אז דער „מקדש כולו לא ה' במישור אלא במעלה ההר“ איז ניט בלויז דערפאר ווייל אזוי איז געווען די צורת הבית בפועל — ווי-באלד דער מקדש איז געווען געבויט אויף א הר, וואס איז נאכאנאנד עולה בשיפוע, האט מען דערפאר געמוזט¹⁵ בויען די חלקי הבית אלץ העכער און העכער — נאר דאס איז אן ענין של הלכה¹⁶ אין „מקדש כולו“ — און אין

המקדש שנקראים מקדש (שם פ"א ה"ה) היינו מעזרת ישראל ולפנים (הגמנה כאן היג ואילך). ואכ"מ. וראה אנציקלופדיא תלמודית ערך ביהמ"ק. וראה לקמן הערה 14.

(8) נוסף על העיקר שאין זה הכרח גמור, שהרי כמו שמהלך עד סוף החיל בשוה וכל עזרת הנשים וכו' בשוה (ולא בשיפוע), כך יכול להיות משך כל המקדש כולו.

(9) ראה קרית ספר כאן רפ"ז. וראה שם גם בפ"ה.

(10) דאם נאמר שכוונת הרמב"ם ב' הלכות הראשונות בפ"י היא — רק הקדמה לזה שמסיים בהלכה ה' „נמצא גובה קרקע ההיכל על קרקע כ"י ומפני זה עשו כותל שעל גבי שער זה נמוך כדי שיהא כהן כ"י“ (וכי"כ מפיח"מ להרמב"ם מדות פ"ב מ"ד וה"י) — לא הוצרך הרמב"ם להאריך כי"כ ב' הלכות הראשונות, כ"א לומר כמה גובה עזרת נשים מן החיל: עזרת ישראל מעזרת נשים, וכו'. או שה"י מספיק רק מ"ש בה"ה.
(11) וראה לעיל הערה 7.

הבית כ"י. וראה בכורים פ"א מ"ט דנק' בית ה"א. וברד"ק יחזקאל (מ. ה) שההר בכללו נקרא בית המקדש. וראה מאירי יבמות ז. ב דביאר המחלוקת דתק' ור"י אם עזרת נשים בכלל מקדש (וטמא הנכנס חייב כרת) או לא הוי בכלל מקדש. וראה שם ד"ש פוסקים שאף עזרת נשים בכלל כרת כ"י. ושם (בחלק הפסקים ז, א) דמעות מורא מקדש אינה אלא מפתח העזרה ולפנים כ"י ומד"ס אף בהר הבית כן הא מן התורה. . ואין קרוי מקדש. וראה שו"ת אבני נור י"ד ד"ב סתנא אות כ ואילך ואכ"מ.

אסך גרעסער און העכער מהמשכן וכו' וויבאלד ער איז געווען לדורות אין זעלבן ארט וכיו"ב, ג) דא דוקא איז מען מדגיש ובפרטיות גדולה אז „המקדש כולו לא ה' במישור (ווי דער משכן) אלא במעלה ההר וכו'“.

ג. ויש לומר הביאור בזה:

די חילוקי מקומות וואס זיינען געווען במקדש „במעלה ההר“ — וואס דער הילוך פון איין חלק צום צווייטן איז גע- ווען באופן של עלי' במעלות — זיינען בהתאם דערמיט וואס יעדערער פון זיי האט אין זיך א תוספת, אז עלי' בקדושה לגבי דעם מקום פאר עס (ווי דער רמב"ם זאגט אין פרק שלאח"ז¹⁵). ועפ"ז יש לומר, אז דער דין פון „המקדש כולו לא ה' במישור אלא במעלה ההר“ איז פארבונדן מיט די עליות הדרגות שבקדושת המקדש — יעדער חלק המקדש וועלכער איז העכער אין שטח מקומו האט א העכערע קדושה¹⁶.

און דערפאר איז עס א דין נאר אין מקדש און ניט אין משכן — ווייל דאס וואס די חילוקי דרגות בקדושה שאפן א דין אין זייער שטח המקום, איז פאר- בונדן מיטן גדר הקדושה וואס איז נחתדש געווארן אין מקדש (לגבי קדושת המשכן).

די הסברה אין דעם:

עס איז דא א חילוק עיקרי צווישן

דעם משכן און דעם בית המקדש: דער משכן איז געווען א בנין ארעי, כמ"ש¹⁷ „ואהי מתהלך באהל ובמשכן“, ובלשון הרמב"ם הנ"ל אז דער „משכן שעשה משה . . ה' לפי שעה“: משא"כ דער בית המקדש איז געווען א „דירת קבע“¹⁸, ובלשון הרמב"ם¹⁹ „כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המורי“²⁰.

און דער אונטערשייד צווישן זיי איז גדר הקדושה איז: אין משכן איז די חלות הקדושה געווען (בעיקר) אין דעם בנין וחלקיו — די קרשים ויריעות כו' (וואס זיינען נמשח געווארן בשמן המשחה²¹ און וועלכע זיינען געווען קבוע), אין זיי איז ניט געווען קיין שינוי: אין ביהמ"ק אבער איז אויך²² געווען „קדושת מקום“²³ — דער עצם מקום המקדש איז נתקדש געווארן: און אין צוויי זאכען: א) דוקא בנוגע לבית המקדש זאגט מען בפרשתנו²⁴ „המקום

17 ש"ב ז, ו. ראה שהש"ר פ"א, טז (ג). ת"א ר"פ ויגש.

18 ראה שהש"ר שם. ת"א שם.

19 שם פ"א ה"ג.

20 וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 466 ואילך.

21 תשא ל, כו. פקודי מ, ט. וראה שבועות טז,

ב.

22 ראה מהרש"א שם טו, א: לא ה' למשכן שוטם קביעות מקום ולא הוה צריך לקדש המקום בהיקף ב' תודות ובשירי מנחה אלא שהמשכן נתקדש במשיחה אבל . . בבנין בהמ"ק שנקרא נחלה בעי לקדושי המקום (עיי"ש, וועד"ז כתב בנוגע לשילה: שהוא מקרי מנוחה בקביעות מקום כו' ע"כ הוה צריך לקדש המקום. וראה בהנמטן לקמן הערה 24). וראה תוס' שבהערה הבאה, לקמן הערה 27.

23 ראה תוד"ה או אידי שבועות טז, ב — בפ"י רבינו חיים כהן.

24 פרשתנו יב, יא. ספרי ופרש"י שם. וראה

בארוכה לקו"ש חכ"ד ס"ע 79 ואילך. ושי"נ.

15 פ"ז הט"ז ואילך.

16 אבל לא כל מקום המקדש יותר גבוה יותר בשטח. — ראה לקמן בפנים (ס"ה ואילך) בנוגע לקה"ק. ויל"ע בנוגע להחיל שלדעת הרמב"ם „מהלך עד סוף החיל בשוה“. וכן צ"ע בנוגע לבין האולם ולמזבח, שאין שם מעלות, אף ש.בין האולם ולמזבח מקדש ממנה (מזוזה כהנים) (שם פ"ז ה"כ). וראה לקמן הערה 47.

י) וראה לעיל בשוה"ג להערה 7.

משא"כ ביים בית המקדש³², איז דער דין, ווי דער רמב"ם פסקנט³³, אז „מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי ואוכלין קדשי קדשים בכל העזרה אע"פ שהיא חריבה ואינה מוקפת במחיצה". וויבאלד דער מקום עצמו איז נתקדש געווארן („מפני השכינה"³⁴) — „המקום אשר יבחר גו' — די בחירה איז אין דעם מקום, דעריבער בלייבט דארט קדושה (לעולם ועד)³⁵.

ד. עפ"ז איז מובן וואס דוקא אין מקדש איז געווען דער חידוש, אז „המקדש כולו לא ה' במישור אלא במעלה ההר" און די פרטי החילוקים אין די עליות ממקום למקום אין בית המקדש:

דוקא אין מקדש וואס איז דא א קדושה בשייכות צום „מקום" גופא — דער מקום איז א „מקום אשר יבחר ה'

אשר יבחר ה' אליכם בו", (ב) ס'איז גע- ווען די מעשה הקידוש פון קרקע (רצפה) המקדש כו²⁵.

און אע"פ אז אויך בנוגע דעם משכן שטייט אין פסוק²⁶ (ביי א סוטה) „ומן העפר אשר יהי בקרקע המשכן יקח הכהן" — איז עס א געווען נאך ארעי — „לפי שעה", (ב) אפילו אויך באותה שעה — איז עס געווען ניט צוליב דער קדושה פון דעם מקום²⁷ וקרקע מצד עצמו, נאך מצד דעם אהל מועד (יריעות וקרשים) — המשכן וועלכער איז גע- שטאנען אויף דעם קרקע.

ומהאי טעמא איז דא א חילוק צווישן מקום המשכן און מקום המקדש, אז ביים משכן, נאך דעם ווי מ'האט אים פורק געווען און נסעו משם²⁸, איז ניט גע- בליבן קיין שום קדושה במקום הרא- שון²⁹ (ובדוגמא ווי דאס איז געווען ביים הר סיני נאך מ"ת³⁰, „במשוך היובל המה יעלו בהר"³¹);

(25) ראה זבחים כד, א ובפרש"י ותוס' שם. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א הלכה י"ד ובמפרשי הרמב"ם שם.

(26) נשא ה, יז.

(27) ראה ספרי נשא שם „מגיד הכתוב כו' מפני שהמקום מקדוש". אבל ראה אמבואה דספרי לספרי זוטא שם, דהכוונה בזה רק שמוצינו שיהי ראוי למי סוטה. עיי"ש. ולהעיר מהדיעה בסוטה טו, סעי' (וראה פרש"י שם) דא"צ להניחו בקרקע ההיכל.

(28) ראה מנחות צה, סעי' (וש"י). ובכ"מ. וראה הערה הבאה.

(29) ראה תוד"ה בשילה (יומא מד, א) דמפרש עפ"י השק"ט שבבביות שם. עיי"ש. ולהעיר שבתוס' שם „אבל מצנינו באלה נסעו משם ופירקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הראשון" (וראה פ' רגמ"ה מנחות שם, שאין ראויים להכנס לאותו מקום שהי ב' אה"מ מפני שהי קדוש). וראה אמבואה דספרי נשא שם. ואכ"מ. וראה הערה הבאה.

(30) ראה תענית כא, ב: שכן מצנינו בה"ס שכל זמן וכן מצנינו באלה מועד כו'.

(31) יתרו יט, יג ובפרש"י שם.

(32) ראה מ"ק ט, א (ועד"ז שבועות טז, ב): משכן שאין קדושתו קדושת עולם. . . מקדש שקדושתו קדושת עולם. וראה ר"ח שם. תוס' יומא שם. ובחי' הרמב"ן שבועות שם: ואפשר דמאי דקדושתו קדושת עולם שמאחר שנבחר הבית שוב לא השרה הקב"ה שכינתו במקום אחר אע"פ שחרב, משא"כ במשכן שנבחר אח"כ מקדש. וראה חידושי הרשב"א וה' ריטב"א שם.

(33) הל' בית הבחירה פ"ז ה"טו.

(34) שם ה"טו. — ולהעיר שנקראת כך „על שם ששוכנת ומתבלשת תוך כו'" (תניא פמ"א — נז, ב). וכבר נת' כמ"פ שקביעות קדושת שכינה בהמקום באה מצד מעשה הקידוש שקדשה שלמה (שם ה"ז).

ראה לקו"ש חט"ז ע' 206 (ובהערה 49 שם). ועוד.

(35) ואין בכל הגיל סתירה להמבואר בלקו"ש חכ"א ע' 151 עד"ז לגבי המשכן — כי שם המדובר לא במקום המשכן, כ"א בחלקי המשכן.

(*) להעיר עד"ז משיעור הרמב"ם דיוס ג' דשבוע זה (תשד"מ) — הל' נזירות (פ"ז ה"ג) — החילוק דנזיר וכהן, שזה (נזיר) קדושתו קדושת שעה (ואפילו ה' נזיר עולם), והכהן קדושתו קדושת עולם. וראה רדב"ז וזח"מ שם.

וואס „המקדש כולו לא הי' במישור אלא במעלה ההר“ (די חילוקי עליות פון די חלקי המקדש) דריקט זיך אויס אַ חידוש עיקרי פון דעם מקדש לגבי דעם משכן — זייענדיק דער „מקום אשר יבחר ה'“ האט דער מקדש וחלקיו אויפגעטאן אין מקומו — אין קדושת המקום.

ה. לפי דאָרף מען אָבער פאַר-שטיין:

לפי הנ"ל, אַז די עליות אין שטח המקום זיינען פאַרבונדן מיט די דרגות שונות ועליות אין קדושת המקום, וואָס העכער סאיז געווען די קדושה פונעם חלק המקדש אַלץ העכער איז געווען זיין (שטח) מקום — פאַרוואָס זיינען ניט געווען קיין מעלות (ורבינו מעלות) אַרױפֿצוגיין צום קדש הקדשים?

דער קה"ק איז דאָך געווען (כשמו קודש לגבי הקדשים) אויסגעטיילט בקדושתו פון אַלע חלקי הבית, און ווי דער רמב"ם פירט אויס אין ווייטער-דיקן פרק³⁷ אַז די העכסטע קדושה³⁸ איז אינעם בית קדש הקדשים „שאיז נכנס לשם אלא כה"ג ביהכ"פ בשעת העבודה“. האָט ער דאָך געדאַרפט זיין העכער (א סך העכער) בשטח מקומו? וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם הביאור בהנ"ל, אינעם הפרש צווישן

גו" — דאָרט איז שייך זאָגן אַז די חילוקי הקדושה אין מקדש שאַפֿן חלוקים אין מקום המקדש, אין גובה השטח פון די מקומות, מיט וואָס איין מקום איז אויסגעטיילט פון צווייטן מקום. וואָרום די קדושת מקום פון ביהמ"ק איז ניט (נאָר) אַ קדושה כללית, גלייך אין דעם גאַנצן ביהמ"ק, נאָר עס זיינען דאָ חילוקי דרגות אין קדושת המקום בהתאם צו דרגות הקדושה פון די חלקי הבית — היכל, עזרה.

[און אויך די קדושה מיוחדת פון דעם מקום פרטי איז געבליבן אויף שטענדיק — „אע"פ שאין שם בית בנוי“, ווי פאַר-שטאַנדיק (אויך) פון דעם רמב"ם הנ"ל אַז „אוכלין ק"ק בכל העזרה אע"פ שהיא חריבה כו“, וואָס אכילת ק"ק איז מקומה בעזרה³⁶].

משא"כ דער משכן וואָס איז ניט געווען אינעם אופן פון קביעות במקום — סאיז ניט געווען אַ „מקום אשר יבחר ה'“, נאָר קדושת המשכן איז געווען אין די (חלקי) אהל מועד, קרשים ויריעות וכו' — דעריבער איז ביים משכן ניט געווען, ניט נמשך און נקבע געוואָרן דער אונטערשייד פון קדושת חלקי המשכן אין דעם מקום במדבר — וואו סאיז געווען (ארעית) חניית המשכן.

און דערפאַר איז דער מקום המשכן געווען „במישור“ — אין שטח המשכן גופא איז איין מקום (פון חלק) המשכן ניט געווען אויסגעטיילט פון אַ צווייטן מקום.

און דערפאַר איז דער רמב"ם מדגיש דעם חילוק צווישן משכן און מקדש — כאַטש עס זיינען פאַראַן (כנ"ל) כו"כ חילוקים ביניהם — ווייל דוקא אין דעם

36 ראה זבחים סג, א. ושי"ס. ספרי קרח יח, יוד. וראה לשון הרמב"ם ה' מעשה הקרבנות פ"י ה"ג.

37 פ"י הכ"ב.

38 כי חלק העלי' שהי' מכוון על קדש הקדשים ש"אין נכנסין לו אלא פעם אחת בשבוע לידע כו" (שם הכ"ג) אינה עלי' בקדושה לגבי קה"ק — עי' לשון הרמב"ם שם (שלא כתב כמו בהשאר שלפניו „מקודש ממנו“). והרי מפורש ברמב"ם (לעיל ה"ג) דרך „עשר קדושות הן בא"י וזו למעלה מזו“. ובקריית ספר שם „דאע"ג דעליות לא נתקדשו כו' עליות היכל נתקדשו... וקדושתה שלא יכנסו שם ללא לצורך דהא קדושת היכל נמי היא כו"י. וראה תוי"ט — מדות פ"ד מ"ה; כלים ספ"א ד"ה קדש הקדשים.

קרקע המשכן, איז געווען כסף ועפר, דומם.

דער יתרון און אויפטו פון בית המקדש (לגבי דעם משכן) איז אין דעם וואס דורך אים פירט זיך אויס די כוונה פון נתאיה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁴³ דוקא, אז די קדושה, די השראת השכינה, זאל נמשך ווערן און דורכנעמען די וועלט, ביז צו דער נידעריקסטער דרגא פון גשמיות העולם — אויך דעם סוג פון דומם, אין וועלכן עס זעט זיך ניט בגלוי זיין חיות און זיין רוחניות.

און וויבאלד אז דער בית המקדש איז ענינו צו ממשיך זיין השראת השכינה אין וועלט באופן אז די קדושה זאל דורכנעמען און מעלה זיין די גשמיות, דערפאר האט זיך דאס אויסגעדריקט אויך אין דער גשמיות/דיקער מציאות פון וועלט גופא — אז דער ארט וואו דער בית המקדש איז געשטאנען איז געווען בהר, העכער פון די מקומות סביבו⁴⁴; און וואס העכער די עלי' און מדריגת הקדושה במקדש, אלץ העכער בגשמיות איז אויך געווען דער מקום גשמי.

משא"כ דער משכן, וואס (עיקר) ענינו איז ניט געווען אז די השראת השכינה שבו זאל דורכנעמען גשמיות העולם ביז דעם דומם, דעם ארץ, שאין למטה ממנו — דעריבער איז די השראת השכינה און די קדושה שבו כאילו פארבליבן ווי א באזונדער מציאות, דאס האט זיך ניט אפגעשפיגלט אין דעם מקום גשמי. און דעריבער, כאטש אין משכן זיינען

משכן און מקדש, לויטן סגנון פון תורת החסידות⁴⁵:

דער משכן, וואס איז געווען א דירת ארעי (כביכול) צום אויבערשטן, איז געווען געבויט פון עצים (קרשים) — צומח און יריעות — (טיילווייז געמאכט פון) חי (בלויז דער קרקע, אויף וועלכן מ'האט עס לפי שעה מקים געווען איז געווען דומם, עפר⁴⁶): משא"כ דער ביהמ"ק, וואס איז געווען א „דירת קבע" של הקב"ה, איז געווען געבויט בעיקר פון אבנים („ואין בונים בו עץ בולט כלל אלא או באבנים או בלבנים"⁴⁷) — דומם, וואס איז נידעריקער פון סוג הצומח וחי.

און ס'איז מבואר דער טעם בזה: ענינו של משכן איז געווען (ניט אזויפיל אויף צו פועל זיין א שינוי קבוע אין גשמיות העולם, נאר) (בעיקר) צו „אפשפיגלען" דעם סדר ההשתלשלות דהעולמות⁴⁸. און דעריבער איז דער בנין המשכן געווען בהתאם ווי די ענינים ווערן נמשך אין סדר ההשתלשלות, דער מכסה המשכן למעלה איז געווען פון „חי" אזוי אויך די יריעות עזים שלמטה ממנו, און (ברובן) די יריעות שלמטה מהן. למטה מזה מיעוטא דיריעות המשכן און די נידעריקע חלקי המשכן, קרשי המשכן, איז געווען פון צומח, און נאך נידעריקער די אדנים און דער

39) תו"א ר"פ ויגש. תו"ח ויגש שם פ"ח. סדור כא, ב. ועוד. וראה לקו"ש ח"ז ע' 17 ואילך. ח"ט ע' 62 ואילך. ובכ"מ.

40) כ"ה בתו"א. וצ"ע שלא נזכרו שם האדנים שהיו דומם. ובתו"ח שם צב, ג: ושם צג, ב: ובחי' אדני הקרשים דמשכן מדומם דכסף.

41) רמב"ם הל' ביהמ"ק פ"א הט.

42) ראה בחיי תרומה כה, ט. ועוד. תורת העולה להרמ"א ח"א באריכות. ולהעיר מתניא פליד.

43) תנחומא נשא טז. וראה גם במדבר פ"ג, ו.

44) ראה זבחים נד, ב (וש"נ): מלמד שביהמ"ק

גבוה מכל א"י וא"י גבוהה מכל ארצות. וראה להלן זבחים שם — הובא בפרש"י ברכה לג, יב.

בהמקום פון (עצמות, פון) נמנע הנמנע-
עות⁴⁵, אין דעם מקום הארון (שאינו מן
המדה⁴⁶), וואס איז שלא בערך כלל צו
שאר חלקי המקדש, העכער בכלל פון
דעם גדר פון מעלה ומטה — אזא
העכערקייט קען ניט אויסגעדריקט
ווערן (אפילו בכעין רמז ודוגמא) אין א
גובה פון א מקום גשמי, וואס איז מדוד
ומוגבל.

ז. נאך אן ענין אין דעם — ובהקדים
הדיוק אין לשון הרמב"ם, כשאדם נכנס
משער מזרחי של הר הבית מהלך עד
סוף החיל בשוה ועולה מן החיל לעזרת
הנשים בשתיים עשרה מעלות כו' ומהלך
כל עזרת הנשים בשוה ועולה כו', אז
ביי די מעלות ועליות רעדט ער (ניט)
אזוי וועגן גובה המקום מצ"ע, נאר ווי
דער אדם איז מהלך ועולה.

ויש לומר אז דער רמב"ם איז דער-
מיט מרמז אז די אלע מדריגות אין
קדושה וואס דער מענטש איז „הולך“
מדרגא לדרגא, איז דאס באופן של
„עולה“, עס מוז פועל זיין עלי' בהאדם,
ער דארף זיך אויפהויבן און עולה זיין
מדרגא לדרגא⁴⁷.

בשעת עס קומט אבער צו מדריגות
קודש הקדשים, איז ניט דער אופן אז
דער אדם איז „הולך“ . . ועולה, ער
שטייגט העכער אין זיינע עליות בקודש,
נאר ער איז כולו בביטול במציאות
לגמרי, „כולו בשוה“⁴⁸.

געווען חילוקים אין דרגות הקדושה, איז
ער אבער געווען — בהמקום בעולם
הזה — כולו במישור, ניט אויפגעהויבן
בהתאם למדריגת הקדושה, במישור
אפילו מיטן מקום המדבר.

ו. עפ"י איז אויך מובן דער טעם
פארוואס דער קדש הקדשים במקדש,
דער מקום המקדש ביותר, איז ניט
געווען אויסגעטיילט בגובהו פון דעם
היכל המקדש:

דער ענין אז די קדושה רוחניות פון
מקדש פועלט אין דער עלי' פונעם
גשמיות'דיקן מקום — און וואס
דערפאר איז איין מקום העכער פאר
דעם צווייטן, לויט די חילוקים אין דער
קדושה — איז שייך בנוגע אזעלכע
מדריגות אין קדושה וואס די נידערי-
קערע דרגא איז בערך דער העכערער,
העכער (נאר), „בשתיים עשרה מעלות“
וכי"ב; ווען עס רעדט זיך אבער וועגן
אזא מדריגה אין קדושה וואס איז
העכער בא'ן ערוך (ביז צו זיין העכער
פון דעם גדר פון מעלה ומטה) — ביי א
דרגא נעלית בא'ן ערוך — איז ניט שייך
אז דאס זאל זיך אויסדריקן אין א צאל
טרעפ, מעלות — אין גובה מדוד
ומוגבל, ובמילא — ניט אין גובה מקום
גשמי.

און דאס איז דער חילוק צווישן שאר
חלקי המקדש און — קדש הקדשים:
חלקי המקדש, איז די קדושה פון איינעם
העכער, אבער בערך, האט אן ערך צו
דעם חלק ומדריגת הקדושה הסמוכה —
און מתאים לחילוק הערך איז דער
חילוק ביניהם אין דעם מספר און גובה
המעלות בין מקום למקום, איינער איז
העכער פון צווייטן אויך בגשמיות.

אבער ביי (דער קדושה פון) קדש
הקדשים, וואס דארטן איז געווען גילוי

(45) ראה לקוטי ח"א ע' 319 ואילך. ושי"ן.

(46) יומא כא, סע"א. ושי"ן.

(47) להעיר מתורת העולה שם פ"ד, רפ"ז. ושי"ן.
ושם מבאר ג"כ הטעם שאין מעלות לעלות להחיל,
וכן בין האולם ולמזבח, ומן ההיכל לקה"ק.

(48) מעין דוגמא לזה — ר"ז צם מאה (מ')
תעניתא ד'ששתא תלמוד בבלי (כ"מ פה, א), שיכול
ללמוד תלמוד ירושלמי. כי בשכלים שבערך העלי
מדרגא לדרגא היא ע"י לימוד ועלי נעלית יותר

אים איז ניטאָ קיין ציור והגבלה, ועל אחת כמה וכמה ניטאָ קיין התפשטות (וואָס איז נרמז⁵¹ אין דעם קוץ שעל היר"ד⁵²), וואָס מצד איר איז אַ איד „מבטל ומסלק את עצמו ורצונו ליבטל אליו ית"י"⁵³, און אין דעם איז די עצם ההתקשרות פון אַן אידן — וואָס איז העכער פון גדר וציור, יחידה לייחדך, בדוגמת כניסת כהן גדול (אַלס אַ שליח פון „כל עמך בית ישראל בכל מקום שהם") אחת בשנה לקדש הקדשים.

(משיחת ש"פ מסעי תשד"מ)

און דאָס איז פאַרבונדן מיט דעם ביהמ"ק וועלכער איז „(ושכנתי) בתוך-כם"⁴⁹, מיט דער בחינה פון „קודש הקדשים" וואָס איז אין דעם מקדש הפרטי פון יעדן אידן, פנימיות דפנימיות הלב, בחי' יחידה שבנפש⁵⁰, וואָס איז

בשכל: משא"כ שכל שבאין ערוך, כמו החילוק דבמשכים הושיבני זה תלמוד בבלי (סנהדרין כד, א) לדרך הלימוד דירושלמי דאין תורה כתורת א"י (ראה ספרי ר"פ עקב. ב"ר פט"ז, ד), צ"ל ביטול השגה הקודמת לגמרי. כמבואר בארוכה בסה"מ תש"ח ע' 121 ואילך. וש"נ.

(49) תרומה כה, ח. „וארז"לי בתוכו לא נאמר אלא בתוכם" (לקו"ת נשא כ, ב).

(50) ראה לקו"ש חט"ז ע' 472. וש"נ.

(51) לקו"ת ראה כז, א.

(52) כי גם הי"ד עצמה אינה בבחי' התפשטות — ראה לקו"ת שם. וראה לקו"ש חט"ז ע' 419 ואילך. וש"נ.

(53) לקו"ת תצא לח, סע"ד. ושם הוא (גם) לגבי בחי' חי'.

(*) כ"ה בכ"מ בדא"ח. ולע"ע לא מצאתיו אלא בר"ח (ש' האהבה פ"ו קרוב לתחלתו). של"ה ש' האותיות אות ל'. מס' תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה — שכה, ב. שכו, ב. — ועוד.

ראה ב

א. „לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך וכל נדריך וגו' ותרומת ידך“.

שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „לא תוכל“ און (נאכן מפרש זיין „בא הכתוב ליתן לא תעשה על הדבר“, כדלקמן סעיף ה — איז ער נאך אמאל מעתיק די ווערטער „לא תוכל“ און) איז מפרש „רבי יהושע בן קרחה אומר² יכול אתה אבל אינך רשאי“ [און דערנאך ברענגט ער א דוגמא דערצו — „כיוצא בו ואת³ היבוס“ . . לא יכלו . . להורישם יכולים היו אלא שאינו רשאי כו“], כדלקמן סעיף ב].

דארף מען פארשטיין:

דעם ענין — אז „לא תוכל“ קען מיינען „אינך רשאי“ — געפינט מען שוין פריער אין חומש: אין ספר שמות שטייט „לא יוכל העם לעלות גו' (אויף הר סיני) כי אתה העדתה בנו לאמר הגבל את ההר גו'“, און ווי רש"י איז אויף דעם מפרש „איני צריך להעיד בהם שהרי מותרין ועומדין . . ולא יוכלו לעלות שאין להם רשות“; עד"ז איז רש"י מפרש דעם פסוק: „לא תוכל לראות את פני“ — „איני נותן לך רשות“.

[נוסף לזה וואס מ'געפינט עס אויך כמה פעמים אין ווייטערדיקע פסוקים, וביניהם אויך כו"כ לא תעשה'ת וועלכע

ווערן געזאגט אין דעם לשון — ווייטער אין אונזער סדרה: לא תוכל לזבוח את הפסח גו'; אין פ' שופטים — „לא תוכל לתת עליך איש נכרי גו'“; אין פ' תצא: לא יוכל לבכר גו', לא תוכל להתעלם גו', לא יוכל לשלחה גו', לא יוכל בעלה הראשון גו']

— איז תמוה בנדוד¹⁰: מיט וואס איז אונזער פסוק אנדערש פון די אלע ער-טער, וואס דוקא דא דארף רש"י ברענגען דעם מאמר פון ר' יהושע בן קרחה „יכול אתה אבל אינך רשאי“ (כאילו אז דער פירוש („אינך רשאי“) איז א חידוש)¹¹?

און נאך מער¹⁰: די ראי' אז דער לשון „לא תוכל“ קען געטייטשט ווערן „אינך רשאי“, ברענגט רש"י ניט פון די אלע ערטער אין חומש¹² נאר מוז אנקומען צו א פסוק פון נביא¹³!

(7) טז, ה.

(8) יז, טו.

(9) כא, טז, כב, ג, שם, יט (ושם, כט), כד, ד.

(10) כו הקשה (על הספרי) גם בחזית כאן, ונראה בצ"ע.

(11) ודווקא גדול לתרץ, דמאחר שזהו הראשון בלשון „לא תוכל“ הוצרך רש"י לפרש שזהו לשון של אזהרה — כי בדברי ריב"ק לא נאמר שזהו לאו, כ"א רק שהתיבות „לא תוכל“ פירושו „אינך רשאי“ — ובשביל זה, אין צריכים למאמרו של ריב"ק, מאחר שמצינו כ"פ (וגם לפני פרשתנו) ד, לא תוכל“ פירושו „אינך רשאי“.

(12) בשני כתי"י רש"י שתח"י מובא בפרש"י (לפני הדוגמא ד,א) דהיבוס גו'". כיוצא בו לא תוכל לזבוח את הפסח יכול אתה ואינך רשאי — אבל בדפוס א' וב', רוב כתי"י רש"י (שתח"י) ודפוסים הנפוצים — לא הובאה דוגמא זו. וראה לקמן הערה 55.

(13) נוסף ע"ז שכן הוא גם בח"א כאן „לית לך

(1) פרשתנו יב, יז.

(2) ספרי כאו עה"פ.

(3) יהושע טו, סג.

(4) יתרו יט, כג.

(5) תשא לג, כ.

(6) וראה גם מקץ מג, לב: לא יוכלון המצרים

לאכול גו' כי תועבה היא גו'.